

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM'AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
SILVIO MELI**

LL.D.; Dip. Stud. Rel.; Dip. Can. Matr. Jur. & Proc.;
Cert. Jur. & H.R. (Strasbourg);
P.G. Dip. European Competition Law (King's College, London),
P.G. Dip. European Law (King's College, London).

Illum it-3 ta' Novembru, 2015.

Rikors Numru 397/2009 SM

**Janette Borg nee Ciappara (ID No. 225252 M),
mart il-mejjet Joseph Borg, u l-eredi Alfrida Vella
nee Borg (ID No. 188579 M) u Tracey Borg
(ID. No. 417574 M), ulied il-mejjet Joseph Borg**

vs.

**Frangisku Pisani f'ismu proprju (ID No. 58943 M)
u Gasan Mamo Insurance Limited (C 3143) bhala
s-socjeta` assikuratrici ta' Frangisku Pisani u
digriet datat it-18 ta' Marzu, 2015, assumiet l-atti
wkoll fil-konfront tal-mejjet Frangisku Pisani**

Il-Qorti,

- 1.0. Rat ir-rikors guramentat promotur datat l-24 t'April, 2009, li permezz tieghu r-rikorrenti sintetikament esponew is-segwenti:
 - 1.1. Illi waqt li fit-3 t'Ottubru, 2006, ghall-habta ta' l-10.15 a.m. Joseph Borg, ir-ragel u missier ir-rikorrenti, kien fuq sellun jahdem f'post fi Triq il-Grazzja, Haz-Zebbug, gie mtajjar minn vettura Toyota Starlet numru EAA-751 misjuga mill-intimat Frangisku Pisani, meta b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni, imperizja u b'nuqqas ta' tharis tar-regolamenti tat-traffiku laghqat l-imsemmi sellun u ikkaguna griehi ta' natura gravi lill-imsemmi Joseph Borg li miet f'it xhur wara;
 - 1.2. Illi l-incident kien unikament tort u htija ta' Frangisku Pisani li ma hax prekawzjonijiet bizzejjed biex jevita li jolqot l-imsemmi sellun meta t-triq kienet dejqa;
 - 1.3. Illi dan ikkawza danni finanzjarji ingenti;
 - 1.4. Illi ghalhekk ir-rikorrenti aderew din il-qorti biex l-intimat jghid ghaliex din il-qorti m'ghandiex:
 - 1.4.1. Tiddikjara li l-intimat Frangisku Pisani kien unikament responsabbli ghall-incident *de quo* li wassal ghall-mewt ta' Joseph Borg;
 - 1.4.2. Tiddikjara ghalhekk li l-intimat Frangisku Pisani hu responsabbli ghad-danni sofferti mir-rikorrenti;
 - 1.4.3. Tillikwida d-danni sofferti mir-rikorrenti, akkorrendo bin-nomina ta' periti;
 - 1.4.4. Tikkundanna lill-intimati, jew min minnhom, biex ihallsu s-somma hekk likwidata;
 - 1.4.5. Bl-ispejjez, u bl-imghax legali dovuti kif dedott fl-istess rikors guramentat promotur;

- 2.0. Rat ir-risposta guramentata datata s-27 ta' Mejju, 2009, li permezz taghha l-intimati sintetikament irrispondew bil-mod segwenti:
 - 2.1. Illi preliminarjament in-nuqqas ta' relazzjoni guridika tas-socjeta` intimata mar-rikorrenti *stante* li din la kkawzat l-incident, u lanqas ikkawzat il-mewt ta' xi hadd;
 - 2.2. Illi ghalhekk ghandha tigi liberata mill-osservanza tal-gudizzju, bl-ispejjez kontra r-rikorrenti;
 - 2.3. Illi s-socjeta` intimata m'ghandha l-ebda *locus standi* fil-kawza *stante* li:
 - 2.3.1. Il-kawza hi *ex delictu*; u
 - 2.3.2. Notifika *ai termini* ta' l-artiklu 10 tal-Kap 104 tal-Ligijiet ta' Malta permezz t'ittra ufficjali kienet tkun sufficjenti;
 - 2.3.3. Ghaldaqstant, m'ghandiex tbat i spejjez;
 - 2.4. Illi r-rikorrenti ghandhom igibu prova li huma l-unici eredi esklussivi tad-*decuius*;
 - 2.5. Illi fil-mertu jinghad sintetikament is-segwenti:
 - 2.5.1. Illi mhux minnu li Joseph Borg miet rizultat ta' l-incident *de quo*;
 - 2.5.2. Illi mhux minnu li l-intimat Pisani ikkaguna dak allegat mir-rikorrenti meta jirrizulta li id-*decuius* nehha hajtu meta tghallaq fit-8 ta' Mejju, 2007, - aktar minn seba` (7) xhur wara l-incident, (ara foll 5);
 - 2.5.3. Illi l-imsemmi Borg kellu storja twila ta' mard mentali li kienet antecedenti ghall-incident;
 - 2.5.4. Illi din il-kawza hi biss tentattiv biex tintefa htija tal-mewt tragika tad-*decuius* fuq incident awtomobilistiku li sehh xhur qabel;

- 2.5.5. Illi jirrizulta l-ebda *nexus* ta' kawzalita` bejn l-imsemmi incident u l-mewt in dizamina;
 - 2.5.6. Illi l-intimati m'ghandhom l-ebda htija ghas-suwicidju *de quo*;
 - 2.5.7. Illi l-intimat Pisani ma jahtix ghall-incident awtomobilistiku in dizamina, liema incident sehh meta b'negligenza u b'sogru kbir ghalih, rema` sellun fi Triq il-Grazzja, Haz-Zebbug, li hi dejqa u mserpa u f'posizzjoni mohbija ghat-traffiku li kien juza t-triq *de quo* b'mod regolari, u minghajr ma tella` xi sinjali jew uza taghmir ta' sigurta` biex jiprotegi ruhhu;
 - 2.5.8. Illi ghalhekk it-talbiet tar-rikorrenti huma infondati;
 - 2.5.9. Illi ghandhom allura jigu respinti bl-ispejjez;
 - 2.5.10. Illi kemm il-darba l-intimat Pisani jinstab responsabbli ghad-danni rizultanti mill-griehi kkawzati fuq l-imsemi Borg, izda qatt ghall-mewt tieghu;
 - 2.5.11. Illi d-danni reklamati huma ezagerati u ghandhom jigu ppruvati;
 - 2.5.12. Illi *di piu`*, ir-rikorrenti ghandhom jippruvaw li ma thallsux tad-danni *de quo* minn xi sors jew fond iehor;
 - 2.5.13. Salv risposti ulterjuri;
3. Rat id-digriet taghha diversament preseduta datat id-9 ta' Gunju, 2009, li permezz tieghu innominat lill-assistent gudizzjarja hemm indikata u bil-fakultajiet hemm elenkati limitatament ghall-ewwel tlett (3) eccezzjonijiet ta' natura preliminari, (ara foll 35);

4. Rat id-digriet taghha datat it-18 ta' Marzu, 2015, li permezz tieghu wara talba appozita tas-socjeta` rikorrenti awtorizzat lill-istess biex din tassumi l-atti kollha ta' din il-procedura ghar-raguni indikata fir-rikors taghha datat l-20 ta' Settembru, 2013, (ara foll 189);
5. Rat id-digriet taghha datat is-7 t'April, 2014, li permezz tieghu awtorizzat lill-assistent gudizzjarja tirritorna l-inkartament fl-atti ta' din il-procedura, (ara foll 2014);
6. Rat id-digriet taghha datat iz-19 ta' Novembru, 2014, li permezz tieghu, wara talba appozita ta' l-abbli rapprezentanti legali tal-partijiet, awtorizzat lill-istess biex jittrattaw il-kaz bil-modalita` u fit-termini hemm indikati, (ara foll 224);
7. Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tar-rikorrenti datat s-6 ta' Jannar, 2015, (ara foll 232), flimkien ma' dik tas-socjeta` intimata datata t-18 ta' Marzu, 2015, (ara foll 241);
8. Ezaminat ix-xhieda prodotta flimkien mad-dikjarazzjonijiet guramentati esebiti;
9. Ezaminat id-dokumenti prodotti *in atti*;
10. Semghet it-trattazzjoni orali finali ta' l-abbli rapprezentanti legal ital-partijiet, (ara foll 245);

Ikkunsidrat:

- 11.0. Illi l-fatti li taw lok ghall-procedura odjerna jistghu jigu sintetikament kompilati bil-mod segwenti:
 - 11.1. Illi l-incident in dizamina sehh fit-3 t'Ottubru, 2006, ghall-habta ta' l-10.15 a.m. fi Triq il-Grazzja, Haz-Zebbug, (ara foll 113);
 - 11.2. Illi l-incident sehh meta waqt li Joseph Borg kien qiegħed jisboh tieqa fuq sellun ta' l-*aluminium* f'gholi ta' madwar sular u nofs u zewg sulari, ghadda Frangisku Pisani bil-vettura tieghu tal-marka *Toyota Starlet* numru EAA-751 u laqghat is-sellun, (ara foll 115);

- 11.3. Illi kagun ta' dan l-incident Joseph Borg twaqqa` minn fejn kien fuq is-sellun u gie fuq il-bieba tal-vettura;
- 11.4. Illi Frangisku Pisani sostna li meta kien qed isuq fit-triq fejn sehh l-incident hu kien diga ra s-sellun *de quo* minn hames (5) korozzi l-boghod, (ara foll 77);
- 11.5. Illi Pisani sostna li meta ra s-sellun fit-triq kien ikkalkola li jghaddi izda minflok laqghat is-sellun bil-karozza, (ara foll 76);

Ikkunsidrat:

- 12.0. Illi t-triq fejn sehh l-incident giet deskritta sintetikament bil-mod segwenti:
 - 12.1. Illi din hi triq twila u dejqa, (ara foll 66), anzi dejqa hafna, (ara foll 9 u 66);
 - 12.2. Illi hi triq minghajr bankina, (ara foll 77);
 - 12.3. Illi fil-fatt karozzi pparkjati ma joqghodux, (ara foll 66);

Ikkunsidrat:

- 13.0. Illi rigward is-sinistrat Borg u x-xoghol minnu kondot dakinhar ta' l-incident jinghad sintetikament is-segwenti:
 - 13.1. Illi hu kien fuq sellun ta' madwar sular u nofs jew zewg sulari jizboh tieqa ta' residenza, (ara foll);
 - 13.2. Illi meta kien fuq is-sellun jirrizulta li:
 - 13.2.1. La kellu lbies protettiv, (ara foll 77 u 112 B);
 - 13.2.2. La kellu lbies fluwaroxxenti, (ara fol 77 u 112 B);
 - 13.2.3. La kien marbut b'mod protettiv li jipprevjeni li jaqa` mill-gholi li kien jinsab fih (ara foll 77 u 112 B);

- 13.2.4. La kien hemm persuna oħra mat-triq izzommlu s-sellun minn taht;
- 13.2.5. Lanqas kellu s-sellun preventivament assodat minn naha t'isfel biex ma jizloqx;
- 13.2.6. Lanqas jirrizulta li s-sellun kellu xi kisi protettiv li jipprevenieh milli jizzerzaq mall-wicc tat-triq;
- 13.2.7. Lanqas jirrizulta li pogga sinjal fit-triq biex javza minn distanza għaqlija li kien hemm min kien involut f'xogħol li minnu nnifsu jirrizulta perikoluz;

Ikkunsidrat:

- 14.0. Illi rigward is-sewqan ta' Frangisku Pisani jinghad sintetikament is-segwent:

 - 14.1. Illi hu kien ra s-sellun fit-triq minn distanza rigwardevoli, (ara foll 77);
 - 14.2. Illi waqt li kien qiegħed isuq ikkalkola li kien ha jghaddi, tant hu hekk, li meta sar l-impatt l-ewwel relazzjoni tieghu kienet li dan sehh għaliex izzerzaq is-sellun, (ara foll 76);
 - 14.3. Illi in effetti ma ingabet l-ebda prova li tikkonfuta din l-allegazzjoni;
 - 14.4. Illi f'dan ir-rigward jinghad li s-sellun in kwistjoni kien ta' l-*aluminium* irqiq (ara foll 77), twil hafna ta' l-għamla teleskopika, u ma jirrizultax li kellu xi kisi protettiv fil-parti t'isfel tieghu li tmiss mat-triq biex ma jizloqx, (ara foll 66), u lanqas kien koadjuvat minn persuna fit-triq biex izzommlu s-sellun min-naha t'isfel;

Ikkunsidrat:

- 15.0. Illi rizzultat ta' l-incident in dizamina l-imsemmi Joseph Borg sofra s-segwent:

- 15.1. Illi ma' l-impatt Borg waqa` mis-sellun fejn kien u gie fl-art, (ar foll 76);
- 15.2. Illi sussegwentement hu immedjatament qam bil-wieqfa u qal lil Pisani darbtejn li ma kellu xejn, (ara foll 77);
- 15.3. Illi sussegwentement gew il-pulizija u ttiehed l-isptar, (ara foll 77);
- 15.4. Illi effettivament, rizzultat ta' l-incident Borg kellu l-pelvi maqsum, lid an kien jivolti l-*acetabulum* tal-lemin, (ara foll 6 u 139), u li rizzultat ta' l-istess kien dikjarat li kien sofra debilita` permanenti t'ghoxrin fil-mija, (20%), (ara foll 6);
- 15.5. Illi rizzultat ta' l-istess inhasset il-htiega li jigi applikat irbit estern biex b'hekk seta` jibda il-process tal-mobilizzazzjoni tieghu, (ara foll 133);
- 15.6. Illi fil-fatt, meta kien rilaxxat mill-isptar kien tnehhielu l-*frame* protettiv (ara foll 140), u kien jimxi bil-krozzi, (ara foll 135);
- 15.7. Illi minhabba l-kondizzjoni mentali tieghu meta kien rilaxxat mill-isptar intbghat l-Isptar Monte Carmeli, (ara foll 140);
- 15.8. Illi li kieku ma kienx ghall-problemi psikjatrici tieghu hu kien seta` jintbghat id-dar u fil-fatt l-espert mediku *ex parte* involut isostni:

“... that on the 1st December there was no frame and no obstacle for him going on with normal life”, (ara foll 141);
- 15.9. Illi eventwalment miet suicida fit-8 ta' Mejju, 2007, (ara foll 5 u 122);

Ikkunsidrat:

- 16.0. Illi minn rapport ta' l-Agenzija Appogg ipprezentat *in atti* fis-27 ta' Settembru, 2012, jirrizulta s-segwenti: (ara foll 167);
 - 16.1. Illi Borg kien qed jikkonsidra jaghmel hsara lilu nnifsu, u ghalhekk kien taht sorveljanza kontinwa, (ara foll 169);
 - 16.2. Illi kellu problemi relazzjonali gravi mall-mara tieghu tant, li m'accettatx li tiehu hsiebu aktar fid-dar konjugali, (ara foll 169);
 - 16.3. Illi minhabba c-cirkostanzi partikolari tagghom, iz-zewgt uliedu bniet ma setghux jiehu hsieb missierhom, (ara foll 169);
 - 16.4. Illi in effetti mart Joseph Borg kienet gia` kecciet lil wahda min uliedha mid-dar, (ara foll 169);
- 17.0. Illi tenut kont tas-suespost ir-rikorrenti illikwidaw id-danni minnhom pretizi fl-ammont komplessiv ta' hamsa u sittin elf, tmin mija u tmienja u tmenin Ewro u sittin centezmu, (€65,888.60), (ara foll 29);

Ikkunsidrat:

18. Illi tenut kont tas-suespost ghandu jirrizulta pacifiku li ma jezisti l-ebda ness, dirett jew indirett, bejn l-incident in dizamina li sehh fit-3 t'Ottubru, 2006, u l-mewt ta' l-istess protagonista li sehh fit-8 ta' Mejju, 2007, li rizultat minn problemi psikjatrici serji li tfaccaw wara li kien spicca abbandunat mill-familja tieghu stess, fejn allura ma kellu mkien aktar fejn imur wara li kien rilaxxat mill-isptar, (ara foll 169 u 170);
19. Illi ghalhekk qed jigi stabbilit li l-limitu tal-procedura odjerna hu cirkoskritt mill-incident in dizamina;

Ikkunsidrat:

20.0. Illi fir-rigward ta' l-incident *de quo* jinghad sintetikament is-segwenti:

20.1. Illi meta Joseph Borg ghazel li f'triq verament dejqa bla bankina, jitla` fuq sellun twil ta' l-*aluminium* minghajr ilbies protettiv, minghajr sinjali indikattivi fit-triq fejn kien qed jahdem b'dan il-mod, minghajr ilquh protettiv fis-sellun, minghajr ghata protettiva fis-saqajn tas-sellun u minghajr ghajnuna ta' xa hadd izomm il-parti t'isfel tas-sellun, allura awtomatikament gibed ir-responabbilita` kollha ta' l-akkadut fuqu nnifsu;

20.2. Illi *stante* li s-sewwieq ikkoncernat isosstni bil-gurament tieghu li kien ikkalkula sew li kien seta` jghaddi minghajr xkiel, u li effettivament kien hass li s-sellun kien izzerzaq ghal fuqu, u li fir-rigward, xejn ma ngib bi prova biex jikkontrasta tali versjoni ta' l-incident, din il-qorti, wara li ezaminat ic-cirkostanzi kollha involuti, hi sodisfatta li din hi versjoni proceduralment soda u legalment konvincenti;

20.3. Illi *del resto*, il-probabilita` fil-kamp civili jekk tikkonvinci, hi bizzejjed biex tippermetti l-konvinciment ta' kif sehew il-fatti in dizamina, u taghmel stat fil-konfront ta' l-atti ezaminati;

Ikkunsidrat:

21.0. Illi ghaldaqstant, in vista tal-premess, din il-qorti mhux sodisfatta li r-rikorrenti pprovaw il-kaz taghhom skont il-ligi, u konsegwentement:

DECIDE:

21.1. Filwaqt li takkolji r-risposti kollha fil-mertu tal-intimati;

21.2. Tirrespingi t-talbiet kollha tar-rikorrenti;

21.3. Tiddikjara li in vista tar-rikors datat l-20 ta' Settembru, 2013, dekretat fit-8 ta' Marzu, 2015, li permezz tieghu s-socjeta ` intimata assumiet l-atti kollha tal-kawza, tastjeni milli tiehu konjizzjoni ta' l-eccezzjonijiet preliminari minnha sollevati;

21.4. Bl-ispejjez kontra r-rikorrenti.

Onor. Imhalled Silvio Meli

DECIZJONI FINALI